

Årsrapport 2014

Del I: Leders beretning

Språkrådet har i 2014 gjort en stor innsats i en rekke språkpolitiske saker. Jeg vil spesielt fremheve vårt arbeid med dokumentasjon og forslag til løsninger for språksamlingene ved Universitetet i Oslo. Det synes å være klart at Universitetet i Oslo ikke ønsker å ta ansvaret for disse språksamlingene, som er av uvurderlig betydning – ikke bare som dokumentasjon – men også som kilder til videre språkdokumentasjon og ordbokarbeid. Vårt arbeid på dette feltet i 2014 har vært med på å legge premissene for de ansvarlige myndigheters videre håndtering av sakskomplekset.

I 2014 fikk vi Grunnloven i nye språkdrakter. Nå har vi både en nynorskversjon og en bokmålsversjon av Grunnloven. Språkrådet har i dette arbeidet vært en viktig faglig premissleverandør i samarbeid med Stortinget. Selv om vår innsats i det alt vesentlige skjedde før 2014, var det i dette jubileumsåret den nye Grunnloven ble vedtatt, og det må feires og markeres.

Klarspråksarbeid er viktig. Hvorfor? Jo, fordi offentlige myndigheter må kunne kommunisere med innbyggerne på en måte som gjør at folk flest forstår budskapet og hvilke rettigheter og plikter de har. Dette er et arbeid regjeringen har lagt betydelig vekt på, og som Språkrådet også i 2014 har arbeidet intensivt med. Vi har i flere år samarbeidet med Direktoratet for forvaltning og IKT om å finne høvelige kandidater til Kommunal- og moderniseringsdepartementets klarspråkspriser. Mens vi bare for få år tilbake nærmest måtte lete med lys og lykter for å finne verdige kandidater til prisene, er det nå en gledelig konkurranse blant offentlige organer om å bli best i klarspråk. Dette bærer bud om et enklere og mer forståelig offentlig Norge. Det vil ikke minst være til innbyggernes beste.

Språkrådet fører også tilsyn med hvordan offentlige organer følger lov om målbruk i offentlig teneste (målloven). Loven fastslår at nynorsk og bokmål er likeverdige målformer i offentlig forvaltning. Statistikken for 2014 er ikke endelig klar, men tendensen er entydig – statsorganer benytter bokmål fremfor nynorsk der de er forpliktet til å benytte nynorsk. Det gjelder også departementene. Jeg mener regjeringen og departementene bør stå frem som et forbilde når det gjelder likestillingen av nynorsk og bokmål. Her kan det gjøres mye med enkle midler. Regjeringens internettsider har fått ny utforming, og her dominerer dessverre bokmålet i altfor stor grad. Språkrådet har gjentatte ganger tatt dette opp. I fremtiden vil Språkrådet prioritere dialog og gi departementene råd og vink. Jeg har tro på at dette vil føre frem.

Språkrådets tjenester er svært populære blant publikum, jf. tabellene på s. 4. Språkrådet har oppnådd mange gode resultater i 2014. Men Riksrevisjonen og Kulturdepartementet har i 2014 pekt på til dels alvorlige mangler ved den interne styringen og de interne kontrollrutinene i Språkrådet. Ledelsen i Språkrådet har prioritert å rette opp disse svakhetene i siste halvdel av 2014. Dette arbeidet vil fortsette inn i 2015 og ha høyeste prioritet.

Oslo, 15. mars 2015

Roy Kristiansen
direktør

Del II: Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Virksomheten og samfunnsoppdrag

Navn, departementstilhørighet og tilknytningsform

Språkrådet er statens fagorgan i språkspørsmål og er underlagt Kulturdepartementet. Språkrådet har eget styre.

Myndighet og ansvarsområde

Språkrådet følger opp språkpolitiske mål og strategier som er fastsatt av regjeringen og Stortinget. Vedtektene sier at i enkeltspørsmål kan Språkrådet uttale seg og gi råd etter eget skjønn om hvilke tiltak som best tjener språkpolitiske mål. Språkrådet har ansvar for å ta språkpolitiske initiativ overfor relevante myndigheter og skal uttale seg om spørsmål som andre myndigheter legger frem for det. Språkrådet representerer Norge i nordisk og internasjonalt språksamarbeid. Språkrådet har fullmakt til å gjøre bindende normeringsvedtak for bokmål og nynorsk. Vedtak om gjennomgripende endringer eller systemendringer skal legges frem for Kulturdepartementet til godkjenning. Etter opplæringsloven godkjenner Språkrådet ordlister og ordbøker til skolebruk. Språkrådet fører tilsyn med målbruken i sentrale statsorganer. Språkrådet administrerer de regionale stedsnavntjenestene og forvalter en tilskuddsordning til innsamling og registrering av stedsnavn.

Overordnede mål

Det overordnede målet for språkpolitikken er å styrke norsk som fullverdig hovedspråk og sikre det norskspråklige og flerspråklige mangfoldet.

I tildelingsbrevet for 2014 slo Kulturdepartementet fast tre hovedmål for Språkrådet. Hovedmålene er å arbeide for

- 1 «å styrkja norsk språks status og bruk i heile samfunnet»
- 2 «å fremja norsk som eit godt og velfungerande kultur- og bruksspråk»
- 3 «å sikra det språklege mangfaldet og språkbrukarane sine interesser»

Samarbeid med andre

Språkrådet samarbeider med både offentlige og private virksomheter i Norge. Språkrådet har et fast samarbeid med Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) om tiltak for klart språk i staten. Språkrådet samarbeider også fast med Universitetet i Oslo (UiO) om Norsk ordbank, *Bokmålsordboka* og *Nynorskordboka*. Språkrådet har også en samarbeidsavtale med MultiLing – senter for flerspråklighet ved UiO. Språkrådets tiltak innenfor terminologi og fagspråk skjer i hovedsak gjennom samarbeid med andre virksomheter. Språkrådet samarbeider fast med Norges forskningsråd om Nysgjerrigpers språkpris. I 2014 samarbeidet Språkrådet blant annet med Universitetsforlaget, Norsk Tidsskriftforening og Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening om forskningsformidlingsseminaret «Ut med språket!», med Norges Døveforbund, Døvekirken og stiftelsen Signo om en begeistringskonferanse for tegnspråk, med Norges Døveforbund om konferansen «Ansvar for tegnspråk» og med Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning om konferansen «Kva må gjerast med skriveopplæringa?». Språkrådet, Kulturdepartementet og

Justis- og beredskapsdepartementet deltar i prosjektet «Klart lovspråk», som Direktoratet for forvaltning og IKT leder, og Kommunal- og moderniseringsdepartementet har øverste ansvar for.

Internasjonalt samarbeider Språkrådet med søstervirksomheter gjennom nettverket for språknemndene i Norden. Språkrådet representerer Norge og er assosiert medlem i European Federation of National Institutions for Language, en kontaktorganisasjon for de nasjonale språkinstitusjonene i EU. Språkrådet deltar dessuten i internasjonale samarbeidsorganer, spesielt innenfor terminologi, klarspråk, språkteknologi og leksikografi.

Organisasjonen

Ledelse

Språkrådet ledes av styret. I det daglige ledes virksomheten av direktøren. I ledergruppen sitter, i tillegg til direktøren, lederne for seksjon for fagspråk og språk i samfunn og høyere utdanning, seksjon for språk i skole og offentlig forvaltning, seksjon for språkrøkt og språkrådgiving, seksjon for administrasjon og enhet for kommunikasjon.

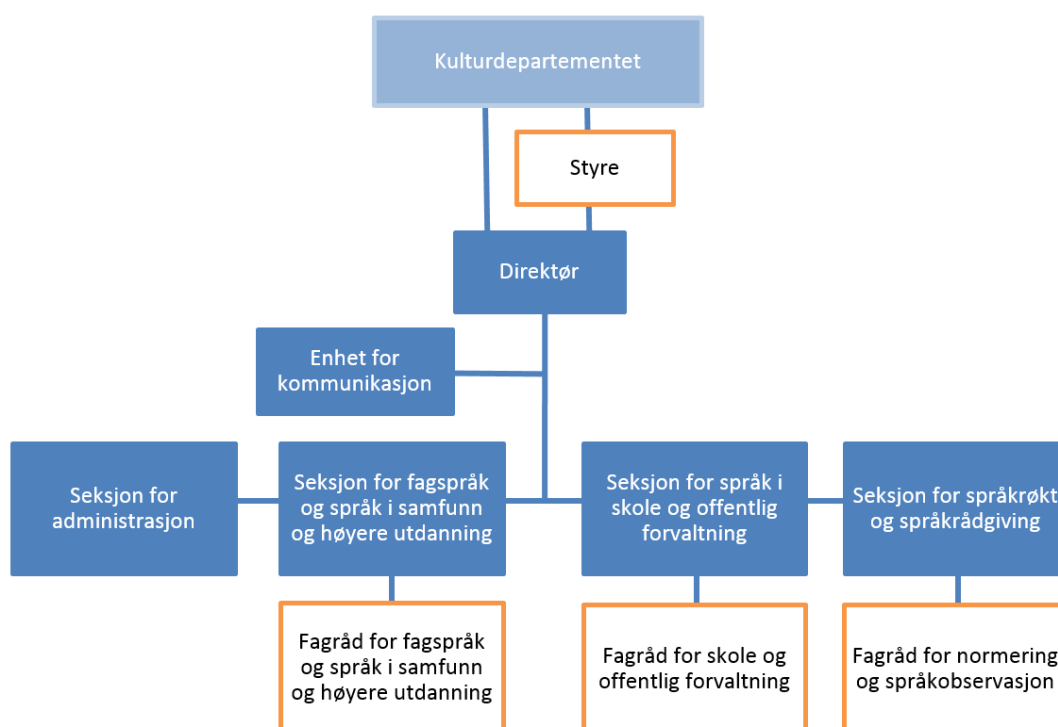
Antall ansatte og årsverk

I 2014 hadde Språkrådet 32,9 årsverk fordelt på 35 ansatte.

Lokalisering

Språkrådets hovedkontor ligger i Oslo sentrum. I tillegg organiserer Språkrådet stedsnavntjenesten, som i tilknytning til universitetene har kontorer i Alta, Tromsø, Trondheim, Bergen og Oslo.

Organisasjonskart

Utvalgte hovedtall

Volumtall

Rådgivning fra Språkrådet og oppslag i nettordbøkene

	Rådgivning			Oppslag	
	E-post	Telefon	Sosiale medier	Bokmålsordboka	Nynorskordboka
2010	4020	2359		17 millioner	13 millioner
2011	4288	2329	125	21 millioner	14 millioner
2012	4324	1734	582	44 millioner	30 millioner
2013	4625	1571	557	59 millioner	30 millioner
2014	4708	1409	544	49 millioner	34 millioner

Språkrådets kursvirksomhet

	Klarspråkskurs	Nynorskkurs
2012	16	4
2013	14	11
2014	7	9

Klager på statsorganenes praktisering av målloven

2012	2013	2014
76	48	62

Tilgjengeliggjorte term poster i utvalgte tiltak

	2012	2013	2014
Språkrådets termwiki		887	1521
Electropedia	1676	2327	3077
UHRs termbase			2551

Nøkkeltall fra årsregnskapet

	2012	2013	2014
Antall årsverk	29	29	32
Samlet tildeling post 01 - 78	33 146 658	33 590 181	37 419 641
Samlet tildeling post 01 - 29	33 146 658	33 590 181	36 619 641
Utnyttelsesgrad post 01 -29	97,9 %	94,9 %	97,9 %
Driftsutgifter post 01	32 467 143	31 884 778	35 838 631
Lønnsandel av driftsutgifter	62,8 %	67,4 %	64,9 %
Lønnsutgifter per årsverk	702 850	741 439	726 606
Lønnsutgifter	20 382 646	21 501 727	23 251 376

Del III: Årets aktiviteter og resultater

De fleste språkpolitiske målene har til felles at de ikke kan nås alene gjennom Språkrådets egne aktiviteter og tjenester. Språkrådet prioriterer derfor arbeid der andre aktører kan trekkes med, og arbeid som når flest mulig. For å styrke bruken av norsk i høyere utdanning og forskning arbeidet Språkrådet i 2014 gjennom ulike aktiviteter for å holde kontakt med viktige fagmiljøer og for å legge offensive planer for arbeidet fremover. Vi engasjerte oss for å sikre og utvikle viktige språksamlinger, og vi la grunnlaget for berging og formidling av den rike kulturarven stedsnavnene representerer. Gjennom Språkrådets tilsyns-, rådgivnings- og kursarbeid sikrer vi god bruk av begge de norske målformene. Språkrådet legger vekt på samarbeid med andre nordiske land, og vi tar det nordiske perspektivet med i nye prosjekter.

Hovedmål 1: «Å styrkja norsk språks status og bruk i heile samfunnet»

Under hovedmål 1 har Språkrådet arbeidet med terminologi og fagspråk, teknologibasert språkbruk, språkbruk i universitets- og høyskolesektoren, i arbeids- og næringslivet og i kultur- og mediesektoren.

Mange av Språkrådets arbeidsområder er knyttet til dette målet. I avsnittene under er de mest sentrale områdene omtalt ett og ett. For 2014 må særlig arbeidet med språk i arbeids- og næringslivet trekkes frem. Språkrådet arrangerte et strategiseminar som førte til videre samarbeid med Finans Norge, Fellesforbundet og Hovedorganisasjonen Virke. Resultatet av samarbeidet er et klarspråksprosjekt for næringslivet som skal startes opp i 2015.

Språkrådet samordner arbeid med terminologi og fagspråk i Norge. Samfunnsrelevansen et slikt arbeid har, kom tydelig frem i NOU 2012:14 *Rapport fra 22. juli-kommisjonen*. Der sto det bl.a.: «Uformell språkbruk og avvik fra grunnleggende krav til presis kommunikasjon i krise bidro til å gjøre en dårlig sambandsituasjon ekstra utfordrende.» (s. 453) Gjennom samarbeid med Kollegiet for brannfaglig terminologi og arbeidet med termonilgodatabasen for akutt forurensning arbeider Språkrådet for at de ulike nødetatene skal finne frem til felles ord og termer. Arbeidet fortsetter i 2015.

I 2014 skulle også arbeidet i universitets- og høyskolesektoren prioriteres, med følgende resultatmål:

Resultatmål 1: Språkrådet skal innanfor høgare utdanning og forskning aktivt bidra til at val av bruksspråk i undervisning, pensumlitteratur og formidlings- og forskningspublisering følgjer ein medveten parallellspråkleg praksis med preferanse for norsk («norsk når du kan, engelsk når du må»).

Språkbruk i universitets- og høyskolesektoren

Utvalgte prosjekter på feltet i 2014:

- i. seminar om forskningsformidling på norsk. Samarbeid med Tidsskriftforeningen, Universitetsforlaget og Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening
- ii. konferanse om parallellspråklighet. Samarbeid med Universitets- og høgskolerådet
- iii. spørreundersøkelse om studentene og fagspråket
- iv. offensivt planarbeid for videre arbeid

Konferansene og seminarne Språkrådet har arrangert, har vært svært viktige for å holde kontakten med relevante fagmiljøer og sørge for at det videre strategiske arbeidet på feltet er faglig oppdatert.

Tildelingsbrevet fra Kulturdepartementet for 2014 ga Språkrådet to styringsparametere for resultatmål 1. Den første er: «*Institusjonar som i 2014 har vedteke og sett i verk interne retningslinjer for parallellspråksbruk, og ei kvalifisert vurdering av kor stor del av institusjonane som dermed kan seiast å ha slike retningslinjer i operativ funksjon*».

Språkrådet har dokumentert at interne retningslinjer for parallellspråkbruk i utdannings- og forskningsinstitusjoner ikke nødvendigvis betyr det samme som at retningslinjene er operative. Derfor arbeides det offensivt med en ny kurs på dette feltet. Grunnlaget for den videre satsingen er blant annet undersøkelsen om studentene og fagspråket som ble gjennomført i 2014. Arbeidet er planlagt videreført i 2015 med et større prosjekt i sektoren som er ment å synliggjøre fordelene ved en offensiv parallellspråklig praksis. Prosjektet vil bli videreutviklet parallelt med omfattende kursing i prosjektstyring for de involverte rådgiverne, og det er også spilt inn ønske om ytterligere utbygging og videreføring av prosjektet i 2016. Prosjektet vil bli tverrfaglig på den måten at det vil bli relevant for språk i arbeids- og næringsliv, språk i IKT og for terminologiarbeid i Språkrådet.

Den andre styringsparameteren for resultatmål 1 er: «*Fordelinga mellom norsk og fremmedspråk i 2014 jamført med tidlegare år basert på kvalifiserte vurderingar av tilgjengelege taloppgåver*».

Det å registrere hvilke språk som brukes i undervisning, pensumlitteratur og formidlings- og forskningspublisering, gir ikke et godt bilde av situasjonen til norsk språk i disse kanalene. Forskning retter seg mot mange ulike målgrupper globalt, og det er klart ønskelig at norske forskere skal bidra globalt i tillegg til nasjonalt. Det er samtidig ønskelig at norsk fagspråk skal videreutvikles og leses, og det forutsetter offensiv norsk språkbruk blant norske forskere. Språkrådet arbeidet i 2014 aktivt for å finne en ny, offensiv retning for dette arbeidet fremover. Planarbeidet i 2014 har blant annet bestått i en pilotundersøkelse om fagspråk i høyere utdanning og et seminar om emnet i samarbeid med Universitets- og høgskolerådet (UHR). Disse tiltakene vil bli videreført i det allerede nevnte prosjektet i sektoren, som skal videreutvikles i 2015. Målet med prosjektet blir altså å synliggjøre verdien av norsk fagspråk i norske fagmiljøer. I tillegg fortsetter Språkrådet likevel å følge med på registrering av hvilke språk som brukes i undervisning, pensumlitteratur og formidlings- og forskningspublisering for å overvåke eventuelle større, dramatiske endringer i tallmaterialet.

Terminologi og fagspråk

Fagterminologi med parallelle termer på bokmål og nynorsk skal utvikles og gjøres digitalt tilgjengelige på nettet, og internasjonale standarder som blir gjort gjeldende i Norge, skal foreligge på norsk.

Språkrådet er samordningsorgan for terminologiarbeid i Norge. Det innebærer at Språkrådet legger til rette for at andre aktører skal drive en aktiv terminologikutvikling på norsk på sine fagområder, og at dette arbeidet skal være lett tilgjengelig for offentligheten. Et viktig verktøy i dette arbeidet er Språkrådets termwiki. Språkrådet oppretter brukerkonto for aktører som kan legge inn poster i wikien. Tabellen under viser antall termposter i termwikien per år. Siden arbeidet kom i gang sent i 2012, er tallene for 2012 og 2013 slått sammen.

I 2014 har Språkrådet også vært involvert i annet terminologiarbeid, som det nevnte samarbeidet med Kollegiet for brannfaglig terminologi og prosjektet om terminologi for akutt forurensning, men

også prosjekter i samarbeid med Utlendingsdirektoratet (UDI), Kunnskapscenteret, et prosjekt om elektronisk terminologi (Electropedia), og et samarbeid med Universitet- og høgskolerådet (UHR) om kjemisk terminologi. Tall for dette prosjektet for 2014 er også presentert i tabellen under.

I samarbeidet med UDI har Språkrådet bidratt til en ordliste med terminologi for asyl og migrasjon (European Migration Networks ordliste).

Nasjonalt kunnskapscenter for helsetjenesten og Språkrådet påbegynte et samarbeid om utvikling av norske termer i MeSH (Medical Subject Headings). Arbeidet vil bli videreført i 2015.

I Electropedia-prosjektet kvalitetssikrer Språkrådet bokmålstermer og utvikler nynorsktermer. Se antall termposter i tabellen under.

Arbeidet med kjemisk terminologi resulterte i mer enn 300 termposter som er fritt tilgjengelige i termwikien. Like viktig er det at prosjektet resulterte i en rapport og en praktisk veileder som andre fagmiljøer i universitets- og høyskolesektoren kan bruke i egne terminologiprojekter.

	2012	2013	2014
Språkrådets termwiki		887	1521
Electropedia	1676	2327	3077
UHRs termbase			2551

På terminologifeltet har Språkrådet også drevet omfattende utadrettet virksomhet i 2014. Norsk fagspråk er en viktig del av norsk infrastruktur, men det er en del av infrastrukturen som ikke nødvendigvis er synlig før den mangler. Derfor er den utadrettede virksomheten på feltet særdeles viktig for å synliggjøre det.

Språkdagen 2014

Språkdagen 2014 var viet utfordringene knyttet til utvikling, lagring og tilgjengeliggjøring av norsk fagspråk. I Norge er databaser med terminologi spredt hos de ulike aktørene som utvikler den, mens for eksempel Sverige har et system med en nasjonal termdatabase der all nyutviklet terminologi blir lagt inn. Det gjør det enkelt å finne frem til aktuelle termer, men byr på en stor utfordring med tanke på vedlikehold. Selv om Språkrådets termwiki kan ses som en potensiell samordnende database for norsk terminologi, representerer den ikke nødvendigvis noen god løsning for Norge med tanke på å samle all norsk terminologi i én felles termbank. Utfordringene knyttet til utvikling av norsk terminologi ble også løftet til et allmenngyldig plan gjennom at Språkrådet synliggjorde vanskeligheter vanlige folk har med finansterminologi gjennom undersøkelsen «Blir finanstermer forstått?». Undersøkelsen ble gjennomført i forkant av Språkdagen og fikk en rekke presseoppslag.

Arbeid som dette bidrar til å gjøre fagmiljøer bevisste på å arbeide med videreutvikling av norsk fagspråk. Språkrådet kontaktes jevnlig av ulike miljøer som ønsker hjelp og veiledning til slikt arbeid, og holder derfor jevnlig kurs og seminarer der fagmiljøene får veiledning til å arbeide med dette selv. Språkrådets termgruppe har også et aktivt samarbeid med tegntermgruppen.

I tillegg til dette arbeidet informerer Språkrådet om arbeid med terminologi og fagspråk gjennom utgivelsene *Termiposten* og *Terminologen*. Det er også arbeidet med et nordisk terminologiprojekt som blir omtalt under resultatmål 4.

Norsk språk i IKT-verktøy

Det er et mål at språkbaserte digitale produkter og tjenester skal være tilgjengelige med norskspråklige grensesnitt på det norske markedet, og at programvare som blir kjøpt inn til offentlig bruk, skal være tilgjengelig i begge målformer.

På grunn av sykefravær store deler av året måtte dette feltet nedprioriteres i 2014. Mot slutten av 2014 ble det satt av ekstra ressurser som gjør det mulig å prioritere feltet i 2015.

Språkbruk i arbeids- og næringslivet

I arbeids- og næringslivet, og særlig innenfor sektorer og på arbeidsplasser som er sterkt avhengige av internasjonalt samarbeid eller engelskbasert teknologi, bør det utøves et språkpolitisk samfunnsansvar i tråd med den språkplakaten som er utviklet av Språkrådet og Næringslivets Hovedorganisasjon.

I 2014 har arbeidet i hovedsak bestått i å kartlegge behovene på feltet og inngå samarbeid med relevante aktører. Det ble arrangert et seminar om Språkrådets videre arbeid med språk i arbeids- og næringslivet der deltakere fra Telenor, Fellesforbundet, Virke og Norsk kommunikasjonsforening deltok. Deltakerne representerte ulike sider av norsk arbeids- og næringsliv, og kunne belyse ulike behov for det språkfaglige arbeidet som skal settes i verk i de kommende årene.

Ett konkret tiltak som ble satt i gang er et klarspråksprosjekt i samarbeid med Finans Norge. Målet med prosjektet er at virksomheter i Norge skal kunne kommunisere klarere og bedre. Et korrekt, klart og brukertilpasset språk i tekster fra næringslivet vil fremme norsk fagspråk. Samtidig kan det bidra til reduserte kostnader i sektoren ved at bedrifter legger vekt på en mer målrettet kommunikasjon. Prosjektet er en videreutvikling av klarspråksarbeidet i staten, og Finans Norge vil være prosjektleder.

Språkrådet har i tillegg hatt innledende møter med Landsorganisasjonen, Fagforbundet og Veidekke for å kartlegge språklige behov i arbeidslivet. Blant annet er det et tydelig behov for norskopplæring av arbeidsinnvandrere. Språkrådet vil i sitt videre arbeid vurdere om det er hensiktsmessig å bidra mer på dette feltet.

Hovedmål 2: «Å fremja norsk som eit godt og velfungerande kultur- og bruksspråk»

Språkrådets arbeid med å fremme norsk som et godt kultur- og bruksspråk skjer innenfor områdene språklig rådgivning, språklig dokumentasjon, normering, generell språkrøkt og offentlig klarspråk. I 2014 prioriterte vi arbeid for å sikre nasjonalt viktige språksamlinger. Dessuten forberedte vi og satte i verk en tilskuddsordning for innsamling og registrering av stedsnavn.

Resultatmål: «Språkrådet skal aktivt bidra til at nasjonalt viktige språksamlingar blir sikra og er tilgjengelege for forskarar og publikum, og at dei blir supplerte med

nyinnsamla materiale av stadnamn frå delar av landet der viktig dokumentasjon manglar.»

Språksamlinger

Språkrådet har satt dagsorden i det store sakskomplekset som gjelder fremtiden til de nasjonale språksamlingene. Mange spørsmål er likevel uløste også ved inngangen til 2015.

Brevet «Norsk ordbokpolitikk» og «Notat om norsk ordbokpolitikk» ble sendt fra Språkrådet til Kulturdepartementet 3. mars 2014 og ble fulgt opp med brevet «Stedsnavnsamlinger – framtidsutsikter og forslag til løsning» 10. april 2014. I disse dokumentene la Språkrådet frem vurderinger og anbefalinger som særlig gjelder fremtiden til de nasjonale språksamlingene, arbeid med et nasjonalt ordbokverk for bokmål, situasjonen for standardordbøkene, videre arbeid med Norsk Ordbok og fremtiden for stedsnavnsamlingene spesielt. Disse dokumentene har senere vært brukt og vist til av de ulike partene i de spørsmålene som knytter seg til fremtiden for språksamlingene. Det har vært et aktivt offentlig ordsifte om aktuelle spørsmål. I desember oppsummerte vi noen viktige problemstillinger slik i et brev til Kulturdepartementet:

- *Det Norske Akademis store ordbok* (NAOB) har fått midler til å kunne arbeide videre med verket på en god måte, i tråd med våre anbefalinger.
- *Norsk Ordbok* har hatt en kritisk utvikling i 2014. Det foreligger nå mulige løsningsforslag.
- *Bokmålsordboka*, *Nynorskordboka* og Norsk ordbank er ressurser som UiO og Språkrådet eier sammen. Universitetet i Oslo synes å være innstilt på å avvikle disse, og for Språkrådet er det særlig kritisk med en avklaring av fremtiden for dem.
- Det er også særlig kritisk at det kommer løsninger for stedsnavnsamlingene. Dette gjelder både for stedsnavntjenestene og forvaltningen av stedsnavnloven, og for forvaltningen av tilskuddsordningen for innsamling og registrering av stedsnavn, som Språkrådet har fått i oppdrag å etablere.
- Arbeidet med bokmålsleksikografi generelt og et stort vitenskapelig ordbokverk for bokmål spesielt er fortsatt uavklart.
- Det må gjøres dokumentasjonsarbeid for norsk tegnspråk, kvensk, romani og romanes.

I 2015 arbeides det videre med konkrete forslag for hvor språksamlingene skal plasseres. Språkrådet vil fortsatt måtte engasjere seg spesielt i de spørsmålene som gjelder Språkrådets egne oppdrag. Dette er avgjørende både for å sikre god dokumentasjon av norske ord og navn og for å fremme praktisk språkrådgivning og språkrøkt.

Innsamling og registrering av stedsnavn

Språkrådet fikk i mars 2014 i oppdrag å forberede en tilskuddsordning for innsamling og registrering av stedsnavn. Det var satt av 800 000 kroner til ordningen i statsbudsjettet.

En del av midlene var planlagt brukt til å videreutvikle en teknisk løsning for innsamling og registrering av stedsnavn. Denne løsningen var i utgangspunktet utviklet ved Universitetet i Oslo, men universitetet har tilkjennegjort at det ikke ønsker å engasjere seg videre i slikt arbeid. Arbeidet med den tekniske løsningen trakk derfor ut, men status ved utgangen av 2014 var likevel at tilskuddsordningen kan iverksettes i fullt monn i 2015.

En annen del av midlene ble satt av til å intensivere arbeidet med registrering av kvenske stedsnavn. 6030 stedsnavn er nå registrert på www.kvenskestedsnavn.no. Målet for arbeidet i 2014 ble nådd med god margin. Dette er et særdeles viktig dokumentasjonsarbeid for kvensk språk og kultur.

Den tredje delen av midlene ble i løpet av året disponert til digitalisering og videre redigering av *Norsk stadnamnleksikon*, slik at dette sammen med den tekniske løsningen for innsamling og registrering kan gjøre stedsnavnforskningen tilgjengelig. Et mangeårig ønske hos stedsnavnforskerne kan med dette virkelig gjøres.

Andre oppgaver

Den språklige rådgivningen i Språkrådet foregår dels i direkte kontakt med publikum, dels gjennom formidling på nettsidene våre. I 2014 svarte vi på 4708 spørsmål om språkbruk på e-post, 1409 på telefon, 378 på Twitter og 166 på Facebook. Det er rimelig å forvente at dette fører til kjennskap til god og korrekt språkbruk. Vi får stadig positive tilbakemeldinger som direkte handler om effektene av rådgivningstjenesten. Et eksempel fra en lærer på Twitter: «Språkrådet er viktig for vgs. Elever sjekker regelverk rett som det er. Viktig også for alle lærere. Vår mal i nyno og bokm.»

En del av rådgivningen resulterer i faste artikler på nettsidene våre, og en del fører også til videre utredninger og normering. Det er likevel en utfordring å få gjort enda mer av rådgivningsarbeidet direkte tilgjengelig. I 2014 har vi arbeidet med å redigere vanlige spørsmål og svar til en svardatabase som skal være lett søkbar i vår nye lettløsning som skal lanseres i april 2015. Vi forventer at dette blir en viktig ressurs som også kan effektivisere det direkte rådgivningsarbeidet. Dette arbeidet vil fortsette i 2015.

Språkrådet tok i 2014 over ledelsen av arbeidsutvalget for *Bokmålsordboka*, *Nynorskordboka* og Norsk ordbank. Dette betyr at arbeidet med ordbøkene og ordbanken er høyt prioritert hos Språkrådet. Ordbøkene og ordbanken er særs viktige ressurser for god språkrøkt og formidling av de offisielle rettskrivningsnormene. Det er flere titalls millioner søk i ordbøkene årlig.

Det ble satt av om lag ett årsverk til oppgradering av *Bokmålsordboka* i 2014. Det er nødvendig å fortsette arbeidet i 2015, slik at ordboken fortsatt blir den viktigste ressursen for kunnskap om rettskrivning, definisjoner og etymologier for bokmålsord.

I 2014 ble det dessuten utviklet en database for normeringshistorikk, slik at både tidligere normeringsvedtak og årsmeldinger fra Norsk språknemnd, Norsk språkråd og Språkrådet blir tilgjengelige. Dette vil være en viktig ressurs internt i Språkrådet i rådgivnings- og normeringsarbeidet, men også for andre med interesse for normeringsspørsmål.

Rådgivning og ordbokoppslag i tall:

År	Rådgivning			Oppslag	
	E-post	Telefon	Sosiale medier	Bokmålsordboka	Nynorskordboka
2010	4020	2359		17 millioner	13 millioner
2011	4288	2329	125	21 millioner	14 millioner
2012	4324	1734	582	44 millioner	30 millioner
2013	4625	1571	557	59 millioner	30 millioner
2014	4708	1409	544	49 millioner	34 millioner

Språk i offentlig sektor

Språkrådet har som et av sine mål å øke kunnskapen om godt språk i offentlig sektor. Gjennom opplæring, veiledning og konkret tekstarbeid bidrar Språkrådet til at offentlige virksomheter kan kommunisere klarere og bedre. Korrekt, klart og brukertilpasset språk i tekster fra det offentlige er viktig både for den enkelte brukeren og for samfunnet som helhet. Brukerne har rettigheter etter målloven, og de har demokratisk rett til å forstå egne rettigheter og plikter, slik at de kan ta del i og følge opp saker som angår dem selv. I tillegg bidrar tydelig kommunikasjon til en effektiv offentlig forvaltning og ikke minst – en enklere hverdag for folk flest.

Språkrådet tilbød i 2014, som i tidligere år, klarspråkkurs og nynorskurs for statsansatte. Kursene er tilpasset de ulike statsorganene og har en praktisk tilnærming som gir konkrete resultater i form av tekster som tas i bruk. Kursene skal først og fremst være hjelp til selvhjelp. Språkrådet stiller derfor krav om at kursene skal inngå som en del av et større og mer forpliktende arbeid som statsorganene utfører selv. Vi prioriterer de oppdragene vi mener har mest effekt, basert på kriterier som at statsorganet skriver tekster til et større publikum, at kurset skal munne ut i konkrete resultater, at kurset skal være en del av et større språkarbeid i statsorganet, og at språkarbeidet har forankring i ledelsen. Kravene vi stiller til kursdeltakerne sikrer at kursvirksomheten gir resultater. Denne typen tilpasset kursvirksomhet er imidlertid tids- og ressurskrevende. Språkrådet arbeider derfor med å supplere den ordinære kursvirksomheten med e-læring, slik at vi kan nå bredere ut.

Språkrådets kursvirksomhet i perioden 2012-2014:

	Klarspråkkurs	Nynorskurs
2012	16	4
2013	14	11
2014	7	9

To av klarspråkskursene i 2014 var kurset «Språk og struktur i regelverk», som er utviklet av Språkrådet og Justisdepartementet. I tillegg til klarspråkskursene i oversikten har Språkrådet holdt ett skriverregelkurs, ett tekstverksted og fire innlegg med presentasjoner, hovedsakelig i forbindelse med gjennomgang av konkrete tekster.

Språkrådet samarbeidet i 2014 med Direktoratet for forvaltning og IKT og Justis- og beredskapsdepartementet om prosjektet «Klart lovspråk». Prosjektet, som ble satt i gang i 2011, omfatter mange ulike tiltak. Et av de viktigste tiltakene er arbeidet med forbedring av språket og strukturen i noen utvalgte lover som departementene har meldt inn til prosjektet: adopsjonsloven, arveloven, opplæringsloven og ny forsvarslov (tre lover skal slås sammen til én). Målet med arbeidet er i første omgang å forbedre disse konkrete lovtekstene, i neste omgang å komme frem til en arbeidsmetode som skal kunne brukes ved utforming av nye lover som angår mange. Vi har også bistått Justis- og beredskapsdepartementet med språklig gjennomgang av lov om forsvunne personar og startet arbeidet med opplæringsloven og med forsvarslovene. Språkrådet har valgt å bruke ressurser på dette arbeidet fordi lover og forskrifter påvirker beslutninger på alle nivåer i samfunnet, og språket i lovtekster påvirker språket i mange andre tekster. Skal en lov virke etter sin hensikt, må den bli forstått av dem den angår. Bedre og klarere lovspråk vil føre til klarere forvaltningsspråk på de områdene loven gjelder. For å bidra til jevnere fordeling av nynorsk og bokmål i lovverket har vi prioritert arbeidet med lovtekster på nynorsk. I 2013 sendte Språkrådet ut et tilbud til samtlige departementer med tilbud om bistand til gjennomgang av lovtekster på nynorsk og tilbud om oversettelse. Høsten 2014 arrangerte Språkrådet et halvdagsseminar om nynorsk lov- og rettspråk. Formålet med seminaret var å senke terskelen for å velge nynorsk som målform i nye lover og forskrifter og å tilby praktisk nynorsk hjelp til dem som utformer lovene.

Språkrådet har arbeidet for å bedre språket i det offentlige også på andre måter. På det praktiske planet har vi utført språklig kvalitetssikring av en rekke sentrale dokumenter som Finansdepartementets budsjettproposisjon og statsregnskapet, ulike brevmalere og søknadsskjemaer og nettstedet regjeringen.no. Vi har også bidratt til språklig kvalitetssikring av digitale tjenester og begynt å bygge opp erfaring på dette området. Formålet er å formulere råd og retningslinjer for språket i digitale tjenester for å øke bevisstheten om språkbruk og valg av målformer når staten utvikler slike tjenester. Dessuten har vi formidlet råd om godt språk på nettstedet klarspråk.no og i bladet *Statsspråk*. Som en del av formidlingsvirksomheten har Språkrådet også arrangert et seminar om språkarbeid og språklig standard i staten.

Sammen med Difi har Språkrådet arrangert et seminar der Statens klarspråkspris for 2013 ble tildelt Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Arrangementene har vært godt besøkt, og vi har fått svært positive tilbakemeldinger fra deltakerne i de påfølgende evalueringene. De siste årene har vi også sett at stadig flere virksomheter starter klarspråksprosjekter internt eller i samarbeid med Språkrådet. Dette tilsier at innsatsen på dette feltet har ført til økt interesse for og bevissthet om klarspråk i offentlig sektor.

Stedsnavntjenestene for norske og kvenske stedsnavn

Stedsnavntjenestene for norske og kvenske stedsnavn er administrert av Språkrådet. Hovedoppgaven er å gi råd i skrivemåten av stedsnavn som skal behandles etter lov om stadnamn (stedsnavnloven). De fleste sakene stedsnavntjenesten har behandlet i 2014, har dreid seg om adressenavn, men det har også blitt behandlet en del gårds- og bruksnavn, naturnavn med mer.

Klagenemnda for stedsnavnsaker er en egen nemnd oppnevnt av Kulturdepartementet. Nemnda behandlet i 2014 25 klagesaker, fordelt på to møter. Dette er en økning fra de tre foregående årene (10 saker i 2013, 8 saker i 2012 og 8 saker i 2011). Klagesakene i 2014 gjaldt forskjellige typer navn, både adressenavn, gårds- og bruksnavn og naturnavn, dessuten klager på avslag om gjenopptaking av navnesaker. To av sakene fra 2014 har også fått mye omtale i mediene.

Rettskrivningsvedtak

Styret i Språkrådet vedtok følgende rettskrivningsendringer 11. februar 2014:

- 1 Firesifrede klokkeslett skal kunne skrives med kolon i tillegg til gjeldende skrivemåter.
- 2 Den offisielle norske skrivemåten for datoer beholdes i *allmennspråket*. I teknisk bruk (ved utveksling av data, i kronologiske lister o.a.) kan en følge den internasjonale standarden. I løpende tekst bør den tradisjonelle rekkefølgen i norsk brukes.
- 3 Stavemåten *tjuefforten* likestilles med den til nå eneste normerte stavemåten *totusenogfforten* for årstallet 2014 og tilsvarende årstall. Formene likestilles også når det gis råd om uttale/lesemåte.
- 4 Substantivet *design* får endret genus fra hankjønn til valgfritt hankjønn (regelrett bøyning = bøyningsskoden m1) og intetkjønn (regelrett bøyning = bøyningsskoden n1, som *slott*).

Hovedmål 3: «Å sikra det språklege mangfaldet og språkbrukarane sine interesser»

For å nå målet om å sikre det språklige mangfoldet og språkbrukernes interesser arbeider Språkrådet innenfor områdene språklige rettigheter, måljamstilling, nordisk språkfelleskap, norsk tegnspråk, nasjonale minoritetsspråk og minoritetsspråklige spørsmål. I 2014 prioriterte Språkrådet arbeidet med å støtte opp under det verdifulle mangfoldet som ligger i å ha to norske skriftkulturer. Det er lagt vekt på samordning med andre nordiske land.

Resultatmål 3: «Språkrådet skal aktivt bidra til eit positivt omdømme for begge dei norske målformene og mest mogleg likeverdige rammevilkår slik at språkbrukarane utviklar god skrivekompetanse og språkleg sjølvkjensle og at språkbyttet frå nynorsk til bokmål kan motverkast.»

Språkrådet fører tilsyn med om målloven følges. Også 2014 viste at mange statsorganer bryter reglene i målloven om fordeling mellom målformene. Hovedtendensen er at statlige organer benytter bokmål der de er forpliktet til å benytte nynorsk. Språkrådet har fulgt opp dette med tilsynsarbeid og rådgivning. Vi har innhentet rapporter om målbruk fra statsorganene. Disse har fått individuell tilbakemelding på egen målbruk. Resultatene fra målbruksrapporteringen blir publisert i en årlig rapport om målbruk i staten. Språkrådet behandler også klager på brudd på målloven.

Antall klager i perioden 2012–2014:

2012	2013	2014
76	48	62

Språkrådet tilbyr nynorsk kurs og veiledning for å hjelpe statsorganene til å oppfylle kravene i målloven. Det er all grunn til å anta at Språkrådets systematiske tilsynsarbeid bidrar til å holde nynorskprosenten oppe i statlige tekster. For eksempel viser den siste mållovsrapporten at statsorganene er blitt flinkere til å bruke nynorsk på sosiale medier. Dette er mest sannsynlig en følge av at Språkrådet aktivt har påpekt mållovsbrudd på sosiale medier og informert om at målloven gjelder også i disse kanalene.

Skole

Språkrådet har de siste årene arbeidet forholdsvis lite med språkpolitiske spørsmål knyttet til skolesektoren.

I 2014 har Språkrådet økt personalressursene på dette feltet. Selv om 2014 var et oppstartsår, har satsingen allerede gitt konkrete resultater. I samarbeid med TNS Gallup gjennomførte vi høsten 2014 en undersøkelse av bruken av digitale ordbøker i skolen: *Digitale ordbøker i bruk. Undersøkelse blant elever og lærere på mellom- og ungdomstrinnet og i den videregående skolen*. Funnene i undersøkelsen viste bl.a. at netttutgavene av *Bokmålsordboka* og *Nynorskordboka* er de mest kjente og brukte ordbøkene, og at det derfor er behov for en teknisk løsning som gjør at disse ordbøkene kan brukes digitalt på eksamen. Dette er det nå funnet en midlertidig løsning på, og brukerne er informert.

I samarbeid med Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning (Skrivesenteret) arrangerte Språkrådet et seminar om skriveopplæring våren 2014. Tilbakemeldingen fra deltakerne var god, og Språkrådet ble oppfordret til å gjøre språkopplæringsseminaret til et årlig arrangement.

Språkrådet skal være en tydelig og interessant formidler av språkspørsmål, også i møtet med barn og unge. I 2014 inngikk Språkrådet en avtale med Oslo bymuseum og MultiLing – senter for flerspråklighet ved Universitetet i Oslo om å lage en språkutstilling. Utstillingen skal presentere dagens språkbruk i en sosial, (fler)kulturell og demografisk kontekst, og hovedmålgruppen er skoleelever og studenter. Utstillingen åpner for publikum i april 2016. Et annet prosjekt vi gjennomførte i 2014 for å skape interesse for språk hos skoleelever, var utdelingen av Nysgjerrigpers språkpris i samarbeid med Norges forskningsråd. Dette samarbeidet innebærer også at vi deltar på lærerkonferanser i regi av Forskningsrådet for å informere om hvordan lærere kan inspirere elever til å utforske språklige emner og problemstillinger.

Det er viktig at språkpolitiske hensyn og språkbrukernes rettigheter ivaretas i opplæringen. Språkrådet følger med på dette feltet og uttaler seg både i høringer og i mediene om spørsmål som gjelder språkopplæring og elevers språklige rettigheter. Vi arbeider også for å øke kunnskapen om problemstillinger knyttet til språkopplæring. I 2014 inngikk vi en samarbeidsavtale med MultiLing, et samarbeid som har til hensikt å fremskaffe et bedre kunnskapsgrunnlag for det språkpolitiske arbeidet på flere felt, blant annet opplæringsfeltet.

Nordisk språksamarbeid

Resultatmål 4: «Språkrådet skal i all si verksemd leggja vekt på samordning med andre nordiske land i spørsmål der vi står over[for] likearta språkpolitiske utfordringar.»

I 2014 har Språkrådet videreført samarbeidet med de nordiske språknemndene gjennom Nettverket for språknemndene i Norden. Det årlige nordiske språkmøtet fant i 2014 sted i Stockholm. Nettverket vil fortsatt prioritere arbeid med nordisk språkforståelse. Språkrådet bidro i dette arbeidet i 2014 med en håndbok i nabospråkundervisning for lærere (publiseres i mars 2015).

I 2014 initierte Språkrådet et samarbeid med språknemndene i Danmark, Sverige og på Island som skal munne ut i en nordisk termbase med brukernære fagbegreper innen utdanning, arbeidsmarked, helse og rettsvesen. Formålet er å styrke nordisk språkforståelse, og målgruppen er nordiske borgere som skal studere, arbeide eller bo i et annet nordisk land enn hjemlandet. De skal kunne søke på vanskelige fagtermer på et annet nordisk språk i en fritt tilgjengelig termbase og få dem definert på sitt eget språk.

Det praktiske terminologisamarbeidet kommer i gang i 2015. Prosjektet samarbeider også med nordiske terminologiorganisasjoner som DANTERMcentret, Terminologicentrum (TNC) og Terminologicentralen (TSK). Prosjektet har fått støttemidler fra Nordplus-programmet «Nordiske språk».

De nordiske språknemndene og det estiske språkinstituttet samarbeidet om bidrag til den internasjonale klarspråkskonferansen Clarity 2014 i Belgia. Både i de nordiske landene og i Estland er staten sterkt involvert i klarspråksarbeid, og dette var et naturlig tema for fellesbidraget.

Tegnspråk

Språkrådet har etablert seg som en viktig aktør for å synliggjøre og styrke norsk tegnspråk i samfunnet. I 2014 hadde vi over 20 møter med organisasjoner og institusjoner som på ulike måter arbeider med eller har en virksomhet som berører tegnspråk. Disse møtene fører til at de ulike institusjonene blir kjent med hverandres arbeidsområder, og ofte er det viktig å fremheve verdien til norsk tegnspråk i et språkpolitisk perspektiv. Flere av møtene har hatt konkrete samarbeidsprosjekter som emne.

Vi holdt i 2014 over 10 foredrag og presentasjoner om tegnspråk for studenter, elever, tolker og andre. Vi arrangerte begeistringskonferansen «Opp med henda!» sammen med stiftelsen Signo og Norges Døveforbund og den språkpolitiske konferansen «Ansvar for tegnspråk» sammen med Norges Døveforbund. Begge konferansene fikk svært positiv omtale og fikk god medieomtale. Det har vært et ønske fra flere miljøer at Språkrådet tar initiativ til og koordinerer en tegntermgruppe som kan utvikle forslag til nye termer på norsk tegnspråk. Gruppen ble etablert i 2014.

Det fortsatt en hovedutfordring for tegnspråkarbeidet hvordan man kan øke kunnskapen om norsk tegnspråk og tegnspråkbrukere i storsamfunnet. Rett til opplæring i og på tegnspråk blir ofte gitt på bakgrunn av vurderinger fra spesialpedagoger som ikke alltid har god nok kjennskap til tegnspråk. Vår vurdering er derfor at det fortsatt vil være nødvendig med en utstrakt møtevirksomhet med viktige aktører.

Minoritetsspråk

I arbeidet med minoritetsspråklige spørsmål har Språkrådet prioritert synliggjøring av de nasjonale minoritetsspråkene og kontakt med språkbrukerne. Vi har lagt ut informasjon om minoritetsspråkene og språklige rettigheter på nettsidene våre.

Det er et sterkt behov for dokumentasjon av de nasjonale minoritetsspråkene kvensk, romani og romanes. Dette har Språkrådet tatt opp i ulike sammenhenger, bl.a. i flere brev som gjelder sikring av nasjonalt viktige språksamlinger. Arbeidet med kvenske stedsnavn ble prioritert i forberedelsen av tilskuddsordningen for innsamling og registrering av stedsnavn. Språkrådet har etablert arrangementet Minoritetsspråkdagen, som har blitt et arrangement der alle organisasjoner for minoritetsspråk kan møtes samlet.

Arbeidet med synliggjøring av minoritetsspråkene vil fortsette i 2015, men det er også viktig at det blir etablert konkrete tiltak for å styrke de nasjonale minoritetsspråkene. I 2014 har Språkrådet særlig konsentrert seg om revitalisering av kvensk.

Del IV: Styring og kontroll i virksomheten

Overordnet vurdering av styring og kontroll

Riksrevisjonen har påpekt ved tidligere revisjoner at Språkrådet ikke har etablert et dokumenterbart system for risikostyring som en del av styringssystemet. Som en oppfølging av dette har Språkrådet nedlagt et betydelig arbeid med å innføre risikostyring i 2014.

Det er utfordrende å implementere en risikoanalyse som er tilpasset Språkrådets egenart, slik at risikovurderingen på en hensiktsmessig måte kan inngå som en naturlig del av mål- og resultatstyringen. De sentrale risikofaktorene som angir i hvilken grad et tiltak bidrar til at Språkrådet når hovedmålene i sitt samfunnsoppdrag, er gjerne av en slik art at de ligger utenfor Språkrådets egen kontroll. Å identifisere faktorer som Språkrådet selv kan påvirke, vil derfor være sentralt ved fastsetting av realistiske mål man kan styre mot. Disse vurderes kritisk for å sikre at de er i overensstemmelse med føringer og prioriteringer i språkmeldingen *Mål og mening*, tildelingsbrev og andre aktuelle oppdragsbrev.

Språkrådet har gjennomført en egen risiko- og sårbarhetsanalyse, og den videre utviklingen av risikostyringen er et viktig tema i styringsdialogen med Kulturdepartementet.

Nærmere omtale av forhold knyttet til styring og kontroll

Språkrådet omorganiserte sin virksomhet 1. januar 2014. Fra å være en «flat» organisasjon der alle de språkfaglige medarbeiderne rapporterte til direktøren, ble det opprettet tre fagseksjoner, en administrasjonsseksjon og en kommunikasjonsenhet. Et vesentlig argument for å gjennomføre omorganiseringen var å styrke ledelsesfunksjonen. Språkrådets ledergruppe består nå av direktøren og fem seksjonsledere. Alle har personalansvar for sine medarbeidere. Tidligere var det kun direktøren og administrasjonssjefen som hadde personalansvar.

I samarbeid med Kulturdepartementet er det foretatt en gjennomgang av alle rutiner knyttet til internkontrollen i virksomheten. Gjennomgangen avdekket manglende på skriftlige rutiner på flere områder. Språkrådet har startet en prosess som vil sikre en mer helhetlig tilnærming til området, slik at manglene vil bli rettet opp.

Språkrådet innførte standard kontoplan fra 1. januar 2014 i regi av «Regnskapsprogrammet i staten» og deltok i de opplæringstiltakene og fulgte veiledningsmateriellet som ble tilbudt av Direktoratet for økonomistyring (DFØ).

HMS og arbeidsmiljø

Språkrådet inngikk samarbeidsavtale om et mer inkluderende arbeidsliv (IA) i august og arbeider kontinuerlig for å oppfylle IA-avtalens overordnede mål om å bedre arbeidsmiljøet, styrke jobbnærværet, forebygge og redusere sykefravær og hindre utstøting og frafall i arbeidslivet.

Sykefraværet var 5,4 prosent mot 4,3 prosent i 2013. Språkrådet er ikke fornøyd med at sykefraværet økte med 1,1 prosentpoeng i 2014 og vil arbeide systematisk for å få ned sykefraværet igjen, selv om det fortsatt er under det nasjonale målet på 5,6 prosent.

Språkrådet har avtale om bedriftshelsetjeneste med Stamina HOT.

Språkrådet innførte humankapitalindeksmålinger (HKI) i 2012, og en medarbeidermåling i 2014 viser en liten bedring og tyder på at omorganiseringen også har virket positivt på trivsel og arbeidsmiljø.

I løpet av 2014 er det i samarbeidet med organisasjonene utarbeidet lønnspolitikk, kompetansepolitikk og livsfasepolitikk for Språkrådet.

Sikkerhet og beredskap

Språkrådet leier gjennom avtale inngått av Kulturdepartementet lokaler av Entra Eiendom AS i Observatoriegata 1 B. Selskapet er ansvarlig for drift av bygninger, vedlikehold og adgangskontroll, og gjennomfører flere evakueringsøvelser i året. Primært vil det være helsevesen og politi som har det operative ansvaret for ulykker som skjer utenfor arbeidsplassen. Bedriftshelsetjenesten kan også bistå hvis det er behov for krisepsykiatrisk hjelp.

Språkrådets IKT-systemer driftes av selskapet Snorre Data AS i henhold til egen avtale. Det tas sikkerhetskopi en gang i døgnet av alle data og dokumenter som lagres på Språkrådets datatjenere. Sikkerhetskopiene oppbevares ikke i Observatoriegata 1 B.

Avtaler med eksterne fritar ikke Språkrådet fra å utvikle gode holdninger internt og kontinuerlig bygge en god IKT-sikkerhetsforståelse og sikkerhetskultur. Dette gjør Språkrådet blant annet ved å legge betydelig vekt på IKT-sikkerhet i opplæringsprogrammer for våre nyansatte og sørge for at oppdaterte IKT-retningslinjer, instruksjoner samt informasjon og råd om bruk av IKT-verktøy er tilgjengelig på intranettet.

Språkrådets leverandør av netjtjenester ble høsten 2014 utsatt for hackerangrep. Dette førte til at Språkrådets hjemmesider var ute av drift i en kort periode.

Likestilling

Det er 60 prosent kvinner og 40 prosent menn som arbeider i Språkrådet. Det er ikke vesentlige lønnsforskjeller mellom kjønnene. Ledergruppen består av fire menn og to kvinner.

Ytre miljø

Virksomheten påvirker ikke det ytre miljø. Språkrådet følger opp handlingsplanen for miljøledelse. De overordnede målene er god avfallssortering og håndtering, redusert energibruk, miljøvennlig transport og miljøbevisste innkjøp.

Del V: Vurdering av fremtidsutsikter

Språkrådet er en etat som er avhengig av høy språkfaglig kompetanse for å kunne nå sine mål. Deler av staben vil – med gjeldende aldergrenser – gå av med pensjon i løpet av de nærmeste årene. Disse må erstattes av personer med tilsvarende høy språkfaglig kompetanse.

På kort sikt er det intet som tyder på at disse ikke kan erstattes av personer med tilsvarende høy språkfaglig kompetanse. På lengre sikt er situasjonen noe mer usikker. Dette har sammenheng med den varslede nedprioriteringen av arbeidet med ordboksamlingene og stedsnavngranskningen ved Universitetet i Oslo. Språkrådet har ikke det faglige ansvaret for stedsnavnkonsulentenes arbeid, men de rekrutteres av Språkrådet. Nedprioritering av dette studiet vil åpenbart kunne få negative følger for rekrutteringsmulighetene til slike stillinger i fremtiden.

Språkrådet vil i de kommende årene legge betydelig vekt på å modernisere virksomheten.

Det vil bli lagt særlig vekt på å effektivisere svar- og rådgivningstjenesten gjennom å publisere flere av de mest relevante og aktuelle sakene på Språkrådets nettsider.

Det vil også bli lagt vekt på å innføre systemer med e-læring i Språkrådets opplæringsprosjekter innenfor nynorsk og klarspråksarbeid.

Språkrådet ble omorganisert i 2014. Organiseringen skal forutsetningsvis evalueres. Dette arbeidet starter våren 2015.

Del VI: Årsregnskap

Språkrådet er statens fagorgan i språkspørsmål og følger opp språkpolitikken på oppdrag fra Kulturdepartementet. Regnskapet er ført etter kontantprinsippet og er avgitt i overensstemmelse med bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og Kulturdepartementets instruks til Språkrådet om økonomi- og virksomhetsstyring.

Vurdering av vesentlige forhold

Budsjettrammen for 2014 var på kr 34 696 000.

Lønnsutgiftene inklusiv arbeidsgiveravgift var kr 23 254 994. Dette var en økning på kr 2 053 267 eller 9,6 prosent og skyldes omorganiseringen fra 1. januar som medførte blant annet tre nye lederstillinger. Utgiftene til varer og tjenester var kr 12 474 262, en økning på kr 2 091 211 eller 20,1 prosent. Kr 600 000 er en etterbetaling til Institutt for lingvistiske og nordiske studier ved Universitetet i Oslo for oppgradering av *Nynorskordboka* i 2012 og 2013.

Årets inntekter var på hele kr 2 173 641, hvorav refusjon av foreldrepenger utgjorde kr 846 386 og refusjon av sykepenger kr 422 267. Samlet NAV-refusjoner blir da kr 1 268 653. Språkrådet har også inntekter i form av refusjoner av reise- og oppholdsutgifter når medarbeidere reiser rundt i landet for å gi språkkurs til statlige virksomheter.

På grunn av feilregistreringer i det elektroniske fakturasystemet ble flere kreditnotaer utbetalt i løpet av 2013. Tilbakebetaling av disse beløpene er blitt inntektsført i 2014 og bidrar også til de store inntektene.

Samlet ga dette et regnskapsmessig overskudd på kr 781 010.

På Kulturdepartementets post 78 «Ymse tiltak» ble det stilt til rådighet kr 800 000 til et prosjekt om innsamling og registrering av stedsnavn. Det er regnskapsført kr 270 453 i lønn og arbeidsgiveravgift til dette prosjektet på det ordinære lønnsbudsjettet, i tillegg til kr 194 547 på eget prosjektbudsjett. Det ble avsatt kr 335 000 til revisjon av *Norsk stadnamnleksikon*, men dette beløpet ble først utbetalt i januar 2015 og påvirker ikke regnskapet for 2014.

Det reelle overskuddet er derfor kr 1 051 463, og det er søkt Kulturdepartementet om at dette beløpet overføres til 2015.

Oppstilling av bevilgningsrapportering for regnskapsår 2014

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merutgift (-) og mindreutgift
0326	Driftsutgifter	01	Driftsutgifter	A,B	34 696 000	35 838 631	-1 142 631
0326	Ymse tiltak	78	Tilskudd	B	800 000	193 750	606 250
Sum utgiftsført					35 496 000	36 032 381	

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst		Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merutgift (-) og mindreutgift
3326	Ymse inntekter	01	Driftsinntekter		250 000	904 988	654 988
3326	Refusjon fødselspenger	16	Refusjon av foreldrepenger		0	846 386	846 386
3326	Refusjon sykepenger	18	Refusjon av sykepenger		0	422 267	422 267
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse (gruppe- livsforsikring)		0	47 785	
5700	Arbeidsgiveravgift	72	Arbeidsgiveravgift		0	2 752 772	
Sum inntektsført					250 000	4 974 198	

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet **31 058 183**

Kapitalkontoer

60057501	Norges Bank KK/innbetalinger					2 187 965	
60057502	Norges Bank KK/utbetalinger					-32 943 588	
703814	Endring i mellomværende med statskassen					-302 560	
Sum rapportert						0	

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (2014)

Konto	Tekst	2014	2013	Endring
6260	Aksjer	0	0	0
703814	Mellomværende med statskassen	-1 080 703	-778 143	-302 560

Note A: Forklaring av samlet tildeling

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
032601	1 684 000	33 012 000	34 696 000
032678		800 000	800 000

Note B: Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift (-) eller mindreutgift	Maks. overførbart beløp	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
032601	Overskudd	1 051 463	1 734 800	
032678	Utbetalt i 2015	335 000		

Oppstilling av artskontorapporteringen for regnskapsår 2014

Inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet	Note	2014	2013
Innbetalinger fra gebyrer		0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer		0	0
Salgs- og leieinnbetalinger	1	904 988	1 336 268
Andre innbetalinger		0	
Innbetaling av finansinntekter		0	0
Sum innbetalinger		904 988	1 336 268
Utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	2	23 554 994	21 501 727
Offentlige refusjoner vedrørende lønn	2	-1 268 653	-252 193
Utbetalt til investeringer		3 125	0
Utbetalt til kjøp av aksjer		0	0
Andre utbetalinger til drift	3	12 474 262	10 383 051
Utbetaling av finansutgifter		0	0
Sum utbetalinger		34 763 728	31 632 585
Netto rapporterte utgifter til drift og investeringer		33 858 740	30 296 317
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.		0	0
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer til andre			
Utbetalinger av tilskudd og stønader		0	0
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer til andre		0	0
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
5700 Folketrygdens inntekter - Arbeidsgiveravgift		2 752 772	2 612 005
5309 Tilfeldige inntekter (gruppeliv m.m.)		47 785	1 105 606
Sum inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler		2 800 557	3 717 610
Netto utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		31 058 183	26 578 707

Oversikt over mellomværende med statskassen

Eiendeler og gjeld

Fordringer	38 385	24 225
Kasse	0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank	0	0
Skyldig skattetrekk	-1 149 729	-802 368
Skyldige offentlige avgifter	0	0
Annen gjeld	30 641	0
Sum mellomværende med statskassen	4	-1 080 703

Note 1: Inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet 2014

	2014	2013
Innbetalinger fra gebyrer		
Gebyrer	0	0
Tilsynsavgift elsikkerhet	0	0
Gebyrer/avgift omsetning produksjon sprengstoff første omsetningsledd	0	0
Sum innbetaling fra gebyrer	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer		
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	0	0
Salgs- og leieinnbetalinger		
	904	
Tilfeldige inntekter (post 01, 02)	988	1 336 268
Sum salgs- og leieinnbetalinger	988	1 336 268
Andre innbetalinger		
Ymse inntekter	0	0
Sum andre innbetalinger	0	0
Innbetaling av finansinntekter		
Renteinntekter		0
Valutagevinst (agio)		0
Annen finansinntekt		0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	0
Sum inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet	988	1 336 268

Note 2: Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter og innbetalinger av offentlige refusjoner vedrørende lønn 2014

	2014	2013
Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter		
Lønninger	18 851 573	17 796 525
Arbeidsgiveravgift	2 752 772	2 612 005
Pensjonsutgifter (SPK)	0	0
Andre ytelser	1 950 649	1 093 197
Sum utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	23 554 994	21 501 727
Offentlige refusjoner vedrørende lønn		
Sykepenger og andre refusjoner	1 268 653	252 193
Sum offentlige refusjoner vedrørende lønn	1 268 653	252 193
Antall årsverk	32	29

Note 3: Andre utbetalinger til drift og utbetaling av finansutgifter 2014

	2014	2013
Andre utbetalinger til drift		
Husleie	2 364 318	2 748 541
Vedlikehold av egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	6 179	4 309
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	143 048	0
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	0	0
Mindre utstyrsanskaffelser	414 247	239 837
Leie av maskiner, inventar og lignende	0	0
Konsulenter og andre kjøp av tjenester fra eksterne (inkl. post 78)	4 478 460	3 143 229
Reiser og diett	1 135 348	1 729 293
Øvrige driftsutgifter	3 932 663	2 517 842
Sum andre utbetalinger til drift	12 474 262	10 383 051
Utbetaling av finansutgifter		
Renteutgifter	0	0
Agiotap	0	0
Andre finansutgifter	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	0	0

Note 4: Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen 2014

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	2014	2013	
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Finansielle anleggsmidler	0	0	0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	0	0	0
Andre fordringer	38 385	24 225	-14 160
Kasse og bank	0	0	0
Sum	38 385	24 225	-14 160
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-665 800	0	-665 800
Skyldig skattetrekk	-1 149 729	-802 368	347 361
Skyldige offentlige avgifter	0	0	0
Annen kortsiktig gjeld	30 641	0	-30 641
Sum	-1 784 888	-802 368	-982 520
Langsiktige forpliktelser			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Sum	-1 746 503	-778 143	-968 360